

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
Van Yüzüncü Yıl University
The Journal of Social Sciences Institute
Yıl / Year: 2021 - Sayı / Issue: 51
Sayfa/Page: 109-122
ISSN: 1302-6879

Türkiye ve Güney Carolina Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Tarih Konularını İlgili Kazanımların Karşılaştırılması* Comparison of Achievements Related to History Topics in Turkey and South Carolina Social Studies Curriculum

• Erhan GÖRMEZ*

* Doç. Dr., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Van/Türkiye. Assoc. Prof., Van Yüzüncü Yıl University, Faculty of Education, Department of Turkish and Social Sciences Education, Van /Turkey. erhangormez@hotmail.com
ORCID: 0000-0003-0752-802X

Makale Bilgisi | Article Information

Makale Türü / Article Type:

Araştırma Makalesi/ Research Article

Geliş Tarihi / Date Received:

16/06/2020

Kabul Tarihi / Date Accepted:

09/01/2021

Yayın Tarihi / Date Published:

31/03/2021

Atrf: Görmez, E. (2021). Türkiye ve Güney Carolina Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Tarih Konularını İlgili Kazanımların Karşılaştırılması. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 51, 109-122

Citation: Görmez, E. (2021). Comparison of Achievements Related to History Topics in Turkey and South Carolina Social Studies Curriculum, *Van Yüzüncü Yıl University the Journal of Social Sciences Institute*, 51, 109-122

Öz

Bu çalışma, Türkiye ve Güney Carolina ilkököl ve ortaokul Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan tarih disiplini ilgili kazanımları karşılaştırmayı amaçlamaktadır. Nitel araştırma yaklaşımı benimsenerek gerçekleştirilen araştırmanın verileri doküman incelemesi yoluyla elde edilmiştir. Yapılan karşılaştırma çalışmasında elde edilen bulgular incelendiğinde; Güney Carolina 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Programında ABD'nin kapsamlı bir tarihine; 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Programında ABD'nin yeniden yapılanma sürecinden günümüze kadar uzanan sürece; 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Programında ilk insandan Avrupa keşif çağına kadar geçen sürede önemli olaylara ve şahıslara; 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Programında 1600 yılından ta günümüze kadar geçen tarihi sürece; 8. Sınıf Sosyal Bilgiler Programında bir millet olarak ABD'nin gelişiminde Güney Carolina'nın tarihinin ve halkının oynadığı role odaklanıldığı görülmektedir. Türkiye Sosyal Bilgiler Öğretim Programı incelendiğinde ilkököl ve ortaokul Sosyal Bilgiler Öğretim programında tarih disiplini ile ilgili konulara Kültür ve Miras öğrenme alanı içinde yer verildiği; 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Programında aile birliği, kültürel mirasa duyarlılık ve vatanseverlik gibi değerlere yer verildiği; 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Programında Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarına; Orta Asya'da kurulan ilk Türk devletlerine, İslamiyet'in doğuşuna, Türklerin İslamiyet'i kabul edişine; tarihi ticaret yollarına; 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Programında Osmanlı Devleti'nin kuruluş ve duraklama sürecine; Avrupa'da ortaya çıkan önemli (reform gibi) hareketlere yer verildiği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, Tarih, Kazanım, Türkiye, Güney Carolina.

* Bu Çalışma 3rd International Zeugma Conference On Scientific Researches (2019 -Gaziantep) isimli kongrede sunulan özet metnin genişletilmiş halidir.

Abstract

The aim of the study is to compare the achievements related to the history discipline in primary and secondary school social studies curriculum in Turkey and South Carolina. In the research, Document analysis method, which is one of the qualitative data collection methods, was utilised. When the findings obtained in the comparison study were examined, it is observed that the focal point is as follows: the comprehensive history of the US in the South Carolina Primary School 4th Grade Social Studies Curriculum; the restructuring process of the USA to the present day in 5th Grade Social Studies Curriculum; important events and people from the first human to the European age of discovery in the 6th Grade Social Studies Curriculum; the period from the year 1600 to the present in the 7th Grade Social Studies Curriculum; the role of history and people of South Carolina in the development of the US as a nation in the 8th Grade Social Studies Curriculum. When the Social Studies Curriculum of Turkey is examined it is seen that primary and secondary school Social Studies Curriculum includes history topics within the context of Culture and Heritage; values such as family unity, cultural heritage sensitivity and patriotism in the 5th Grade Social Studies Curriculum; Anatolian and Mesopotamian civilizations; the first Turkish states established in Central Asia; the birth of Islam; the acceptance of Islam by the Turks; historic trade routes in 6th Grade Social Studies Curriculum; the establishment and regression of the Ottoman Empire; the significant movements which emerged in Europe (such as Reform) in 7th Grade Social Studies Curriculum.

Keywords: Social Studies Curriculum, History, Achievements, Turkey, South Carolina.

Giriş

Tarih, geçmiş zaman diliminde yaşamış insanların hayata bakış açılarını, yaşayışlarını, günlük hayat deneyimlerini bugüne taşıyan çok önemli bir disiplindir. Kültürel birikimin kuşaklara taşınması amacına da sahip olan bu disiplin, eğitim kurumlarında sistematik bir anlayışla öğrencilere verilmeye çalışılmaktadır. Bu gün her devlet kendi bekası adına geçmiş birikimlerini tarih disiplini aracılığıyla genç nesillere aktarmaya çalışmaktadır.

Birçok ülkede tarih öğretimi farklı isimler altında yapılmaktadır. İngiltere, Almanya vb. ülkeler tarih dersine ait konuları Tarih dersi adı altında ve erken çocukluk döneminden itibaren vermektedirler. Bunun yanı sıra Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Japonya, Türkiye vb. gibi ülkelerde de tarih dersi ile ilgili kazanımlar Sosyal Bilgiler dersi kapsamında öğrencilere verilmeye çalışılmaktadır. Sosyal bilgiler dersinin çoklu disiplin yapısını en tatmin edici düzeyde uygulayan ve sürekli yaptığı güncellemelerle bu dersi çağın değişen şartlarına göre yorumlayan ülkelerin başında ABD gelmektedir. Eyalet

anlayışı ile yönetilen ülkede öğretim programları bağımsız biçimde belirlenmekte, çok ciddi çalışmalar yürüten profesyonel organizasyonların - Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS), Matematik Öğretmenleri Ulusal Konseyi (NCTM) gibi- kriterlerine de uymak zorundadır. Bu anlayışla şekillenen öğretim programlarından biri de Sosyal Bilgiler Öğretim programıdır (Keskin ve Keskin, 2011).

Sosyal bilgiler eğitimine ilişkin ulusal stratejileri, öğrenme alanlarını ve standartlarını belirlemek amacıyla çalışmalar yürüten NCSS, anaokulundan 12. Sınıfa kadar (K-12) müfredatta yer alan sosyal bilgiler öğretim programının genel yapısını belirlemek için çalışmalar yapmaktadır. NCSS sosyal bilgiler öğretim programının içerik çerçevesini 10 öğrenme alanı belirleyerek oluşturmuştur. Ortaya çıkan yeni model Türkiye başta olmak üzere birçok ülkenin sosyal bilgiler öğretim programını yeniden yapılandırmasına zemin hazırlamıştır. Ülkemizde de 2005 yılında eğitim sisteminde yaşanan değişimden sonra NCSS'in belirlediği 10 öğrenme alanı çerçevesinde sosyal bilgiler öğretim programı yeniden yapılandırılmıştır.

Sosyal bilgiler öğretim programının en temel öğelerinden biri olan öğrenme alanı “birbiri ile ilişkili beceri, tema ve kavramların bir bütün olarak görüldüğü, öğrenmeyi sınıflandıran bir yapı” olarak tanımlanmaktadır (Özdemir, 2015). Her öğrenme alanı kendi içinde bir bütünlüğe sahip, bir veya birden fazla disiplini temel alan temalardan meydana gelmektedir. Hem ülkemizde hem de ABD’de öğrenme alanlarını temel alan sosyal bilgiler öğretim programında tarih disiplinine ait konu ve kazanımlar ABD’de “Kültür” adlı öğrenme alanı içinde, ülkemizde ise “Kültür ve Miras” öğrenme alanında verilmektedir. ABD’de “Kültür” öğrenme alanı içinde yer alan tarihi konular yakından-uzağa, aşamalık ilkeleri dikkate alınarak, kronolojik bağlamda aktarılmaya çalışılmaktadır. Aile ve çevreden başlayan tarih konuları üst sınıflarda ülke ve dünya tarihi konularını kapsayacak bir sistemle öğretilmektedir. Ülkemizde ise ilkökul 4. sınıftan itibaren sosyal bilgiler dersi kapsamında verilmeye çalışılan tarih konuları Kültür ve Miras öğrenme alanı içinde yer almaktadır. Bu öğrenme alanı Türk kültürünü oluşturan temel öğelerden hareketle kültürün korunması ve geliştirilmesini sağlayacak bir millî bilincin oluşturulmasını amaçlamaktadır. Böylece öğrenciler kültürel öğelerin, bir toplumu diğer toplumlardan ayıran özellikler olduğunu kavrayacaktır. Bunun yanında kültürümüzün dünya kültürel mirasının renklenmesine ve zenginleşmesine katkı sağladığı kavratılmaktadır (MEB, 2018).

Hem ülkemizde hem de Güney Carolina’da olduğu gibi Sosyal Bilgiler dersinin konuların oluşturulmasında önemli uzman kuruluşlar söz konusudur. Ülkemizde, diğer öğretim programların

hazırlanmasında olduğu gibi, Sosyal Bilgiler Öğretim Programının hazırlanmasında Millî Eğitim Bakanlığı'nın ilgili birimleri aileler, öğrenciler, öğretmenler, eğitim uzmanları ve akademisyenlerden oluşturulan komisyonlar görev almaktadır. En son aşamada Programlar Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca değerlendirilerek eğitim sistemi içinde yerini almaktadır. ABD'de ise tüm eyaletlerde olduğu gibi Güney Carolina'da da sosyal bilgiler öğretimi NCSS gibi konseyler tarafından belirlenen standartlara göre yapılmaktadır. Güney Carolina'da çalışmaları yürüten bu konseyin adı Güney Carolina Sosyal Bilgiler Konseyi (SCCSS)'dir. Bu konseyin amacı Güney Carolina okullarında okutulan sosyal bilgiler öğretim programını öğretmenlerle işbirliği içine girerek daha yüksek standartlara ulaştırmaktır.¹ Bu çalışmada Güney Carolina eyaletinin seçilmiş olmasında SCCSS'nin Sosyal Bilgiler Öğretim Programına yönelik yaptıkları güncelleştirme çalışmalarının etkisi olmuştur. Ayrıca ABD'deki diğer eyaletlere kıyasla bu eyaletin yaptıkları çalışmaların ulaşılabilir olması da bu tercihi şekillendirmiştir. Bu çalışma ile amaçlanan da SCCSS'nin çalışmaları sonucu şekillenen Güney Carolina ilköğretim sosyal bilgiler öğretim programında yer alan Tarih disiplini ile ilişkili kazanımlarla ülkemizde 2005 yılında değiştirilen ve 2017 yılında güncellenen sosyal bilgiler öğretim programında yer alan Tarih disiplini ile ilişkili kazanımları karşılaştırmaktır.

Yöntem

Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması amaçlanan olgu veya olaylarla ilgili bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Hancock, Ockleford ve Windridge (2009) doküman incelemesinde politika belgeleri, görev bildirimleri, toplantı tutanakları, yıllık raporlar, davranış kuralları, web siteleri, elektronik posta dizisi, vaka notları vb. materyaller kullanılabilmesine değinmiştir. Doküman incelemesi yaparken izlenilebilecek bir dizi aşama vardır: 1. Dokümanlara ulaşma, 2. Orijinalliği kontrol etme, 3. Dokümanları anlama, 4. Veriyi analiz etme ve 5. Veriyi kullanmadır.

İlk aşamada çalışmanın ana problemi dikkate alınarak 2017 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ile SCCSS'nin çalışmaları sonucu güncellenen Güney Carolina Sosyal Bilgiler Öğretim Programına

---

¹ (www.sccss.org).

ulaşmıştır. İkinci aşamada ulaşılan kaynakların orijinaliği kontrol edilmiştir. Veriler her iki ülkenin eğitim bakanlığına ait web sayfalarına ulaşılarak elde edilmiştir. Üçüncü aşamada İngilizce olan Güney Carolina sosyal bilgiler programı Türkçe 'ye çevrilmiş, hem ülkemize ait hem de Güney Carolina'ya ait tarih disiplini ile ilgili kazanımlar listelenmiştir. Dördüncü aşamada çalışmanın amacı doğrultusunda tarih disiplini ile ilgili kazanımlar analiz edilerek, elde edilen veriler karşılaştırmalı olarak tablolarda verilmeye çalışılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde Güney Carolina ve Türkiye Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan tarih disiplini ile ilişkili kazanımlar tablolara aktararak verilmiştir.

Tablo 1. 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan tarih disiplini ile ilişkili kazanımlar

Güney Carolina 4. sınıf Sos. Bil. Öğt. Programında yer alan Tarih disiplini ile ilgili kazanımlar	Türkiye 4. sınıf Sos. Bil. Öğt. Programında yer alan Tarih disiplini ile ilgili kazanımlar
Yeni Dünyanın keşfi için siyasi, ekonomik ve coğrafi nedenleri örneklendirir.	SB.4.2.1. Sözlü, yazılı, görsel kaynaklar ve nesnelere yararlanarak aile tarihi çalışması yapar.
Kuzey Amerika'nın yerleşiminin Yerli Amerikalılar, Avrupalılar ve Afrikalıların etkileşimlerinden nasıl etkilendiğini kavrar.	SB.4.2.1. Sözlü, yazılı, görsel kaynaklar ve nesnelere yararlanarak aile tarihi çalışması yapar.
Amerikan kolonileri ve İngiltere arasındaki çatışmaları kavrar	SB.4.2.2. Ailesi ve çevresindeki milli kültürü yansıtan öğeleri araştırarak örnekler verir.
Amerika'nın bir millet olarak başlangıcı ve yeni hükümetin kurulmasını kavrar	SB.4.2.3. Geleneksel çocuk oyunlarını değişim ve süreklilik açısından günümüzdeki oyunlarla karşılaştırır.
Amerika Birleşik Devletleri'nin batıya doğru genişlemesi ve kölelik kurumu üzerindeki etkisini kavrar	SB.4.2.4. Milli Mücadele kahramanlarının hayatlarından hareketle Milli Mücadele'nin önemini kavrar (MEB, 2018)
Amerikan İç Savaşı'nın sebepleri, seyri ve etkilerini kavrar (The South Carolina Department of Education, 2011).	

Tablo 1 de görüldüğü gibi Güney Carolina Sosyal Bilgiler Öğretim Programında 4. Sınıf düzeyinde kapsamlı bir ABD tarihine yer verildiği görülmektedir. Yeni Dünyanın keşfedilmesinden İç Savaşın sonuna kadar uzanan tarihi süreç 4. sınıfın odağını oluşturmaktadır. Kuzey Amerika'nın farklı kesimlerden nasıl etkilendiği, ABD'nin kolonilerinin İngiltere ile olan savaşları, bir millet olarak ABD'nin başlangıcına ve yayılmasına, ABD'de ortaya çıkan iç savaşların sebep ve sonuçlarına değinilmiştir. Türkiye'ye ait olan 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı incelendiğinde tarih ile ilgili konular ve tarihi

algılama süreci bireyin yakın çevresi dikkate alınarak verilmeye çalışılmaktadır. Aile tarihi ve sözlü tarih etkinlikleri ile tarih öğrencilere sevdirmeye çalışılmaktadır. Zaman içindeki “değişim” süreci de geleneksel oyunlar ile şimdi oynanan oyunlar arasındaki farklılık hissettirilerek öğrenciye kazandırılmaya çalışılmaktadır. Ayrıca ulusal tarih konusuna bir başlangıç mahiyetinde ulusal kahramanların hayatı konusuna yer verilmiştir.

Tablo 2. 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan tarih disiplini ile ilişkili kazanımlar

Güney Carolina 5. sınıf Sos. Bil. Öğt. Programında yer alan Tarih disiplini ile ilgili konu ve kazanımlar	Türkiye 5. sınıf Sos. Bil. Öğt. Programında yer alan Tarih disiplini ile ilgili konu ve kazanımlar
Yeniden yapılanma dönemini ve onun ABD'ye olan etkisini kavrar.	SB.5.2.1. Somut kalımlarından yola çıkarak Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarının insanlık tarihine önemli katkıları fark eder.
Birleşik devletlerin batıya doğru genişlemesinin nedenlerini anlar	SB.5.2.2. Çevresindeki doğal varlıklar ile tarihi mekânları, nesnelere ve eserleri tanıtır.
Amerika Birleşik Devletleri'nin dünya gücü haline gelmesine katkıda bulunan yerli ve yabancı önemli gelişmeleri bilir.	SB.5.2.3. Ülkemizin çeşitli yerlerinin kültürel özellikleri ile yaşadığı çevrenin kültürel özelliklerini karşılaştırarak bunlar arasındaki benzer ve farklı unsurları belirler.
ABD'nin 1920'lerde ve 1930'larda karşılaştıkları ekonomik zorlukları ve çatışmaları bilir.	SB.5.2.4. Kültürel öğelerin, insanların bir arada yaşamasındaki rolünü analiz eder.
Soğuk Savaş döneminde ABD'yi etkileyen sosyal, ekonomik ve politik olayları kavrar	SB.5.2.5. Günlük yaşamdaki kültürel unsurların tarihi gelişimini değerlendirir (MEB, 2018).
ABD'nin Sovyetler Birliği'nin çöküşünden günümüze kadarki dönemde karşılaştığı siyasi, sosyal, ekonomik ve çevresel zorlukları kavrar (The South Carolina Department of Education, 2011).	

Tablo 2 de görüldüğü gibi Güney Carolina Sosyal Bilgiler Öğretim Programında 5. sınıf düzeyinde Birleşik Devletlerin 1875 yılından günümüze kadar geçirdiği tarihi süreç anlatılmaktadır. Bu sınıf düzeyinde ayrıca öğrencilere ABD'nin sanayileşme sürecinde çektiği sorunlar, kadınların seçme ve seçilme hakkı ve tüm Amerikalıların vatandaşlık hakları gibi konular, yaşanan ekonomik çöküntü ve toparlanma süreci, Soğuk Savaş sürecinin ABD'ye olan etkileri, ABD'nin Sovyetler Birliği'nin çöküşünden günümüze kadarki dönemde karşılaştığı siyasi, sosyal, ekonomik ve çevresel zorluklar gibi konulara yer verilmiştir. Türkiye'ye ait olan 5. sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı incelendiğinde bireyin çevresinde bulunan Anadolu ve

Mezopotamya uygarlıklarından kalan tarihi kalıntıların incelenmesine değinilmiştir. Ülkede veya bireyin yaşadığı yerde bulunan kültürel özelliklere ve bunlar arasındaki benzerlik ve farklılıklar, kültürel unsurların birlikte yaşamaya etkisi ve kültürel unsurların tarihi gelişimi gibi konular incelenmiştir. Bu kazanımlarla 5. sınıf programının 4. Sınıf programını desteklediği anlaşılmaktadır.

Tablo 3. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan tarih disiplini ile ilişkili kazanımlar

Güney Carolina 6. sınıf Sos. Bil. Öğt. Programında yer alan Tarih disiplini ile ilgili konu ve kazanımlar	Türkiye 6. sınıf Sos. Bil. Öğt. Programında yer alan Tarih disiplini ile ilgili konu ve kazanımlar
İnsanlığın göçebe hayattan yerleşik hayata geçerken önemli medeniyetleri kavrar	SB.6.2.1. Orta Asya'da kurulan ilk Türk devletlerinin coğrafi, siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.
İlkçağ uygarlıklarını ve modern dünyaya olan katkılarını kavrar	SB.6.2.2. İslamiyet'in ortaya çıkışını ve beraberinde getirdiği değişimleri yorumlar.
Asya'da değişiklik gösteren siyasi, sosyal ve ekonomik kültürleri tanımlar.	SB.6.2.3. Türklerin İslamiyet'i kabulleri ile birlikte siyasi, sosyal ve kültürel alanlarda meydana gelen değişimleri fark eder.
Afrika ve Amerika'da değişen siyasi, sosyal ve ekonomik kültürleri tanımlar.	SB.6.2.4. Türklerin Anadolu'yu yurt edinme sürecini XI ve XIII. yüzyıllar kapsamında analiz eder.
Avrupa'da ortaya çıkan ulus devletleri tanımlar	SB.6.2.5. Tarihî ticaret yollarının toplumlar arası siyasi, kültürel ve ekonomik ilişkilerdeki rolünü açıklar (MEB, 2018).
Rönesans, Reform ve Keşif Çağı'nın Avrupa ve dünyanın geri kalanına etkisini tanımlar ((The South Carolina Department of Education, 2011).)	

Tablo 3'de görüldüğü gibi Güney Carolina Sosyal Bilgiler Öğretim Programında 6. sınıf düzeyinde insanlığın ilk ortaya çıktığı dönemden 1600'lü yıllara kadar geçen tarihi sürece değinilmiştir. İnsanlığın göçebe yaşamdan yerleşik hayata geçiş süreçleri ve ilk uygarlıkların modern dünyaya olan katkıları detaylı biçimde incelenmektedir. Asya, Afrika ve Amerika'da ortaya çıkan farklı kültüre değinilmiş, Avrupa'da ortaya çıkan ulus devletler incelenmiş, Rönesans, Reform ve Keşif Çağı'nın Avrupa ve dünyanın geri kalanına etkisi irdelenmiştir. Türkiye'ye ait olan 6. sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı incelendiğinde Orta Asya'da kurulan ilk Türk devletleri ve özellikleri anlatılmaktadır. İslamiyet'in ortaya çıkışı ve Türklerin İslamiyet'i kabulü, Türklerin Anadolu'yu yurt edinme süreçleri ve tarihi ticaret yolları hakkında bilgi verilmektedir. 6. Sınıf Programında yer alan tarih ile ilgili kazanımların birbirinden bağımsız olduğu görülmektedir.

Tablo 4. 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan tarih disiplini ile ilişkili kazanımlar

Güney Carolina 7. sınıf Sos. Bil. Öğt. Programında yer alan Tarih disiplini ile ilgili konu ve kazanımlar	Türkiye 7. sınıf Sos. Bil. Öğt. Programında yer alan Tarih disiplini ile ilgili konu ve kazanımlar
1600 sonrası küresel ticaretin dünya medeniyetleri üzerindeki büyümesi ve etkisini açıklar.	SB.7.2.1. Osmanlı Devleti'nin siyasi güç olarak ortaya çıkış sürecini ve bu süreci etkileyen faktörleri açıklar.
17. ve 18. yüzyılda Avrupa'da faaliyette olan sınırlı hükümet ve sınırsız hükümet kavramlarını analiz eder.	SB.7.2.2. Osmanlı Devleti'nin fetih siyasetini örnekler üzerinden analiz eder.
1770'den 1900'e kadar dünyada gerçekleşen bağımsızlık hareketlerini tanımlar.	SB.7.2.3. Avrupa'daki gelişmelerle bağlantılı olarak Osmanlı Devleti'ni değişime zorlayan süreçleri kavrar.
Yirminci yüzyılın ilk yarısında dünyada ortaya çıkan çatışmaların nedenlerini sonuçlarını karşılaştırır.	SB.7.2.4. Osmanlı Devleti'nde ıslahat hareketleri sonucu ortaya çıkan kurumlardan hareketle toplumsal ve ekonomik değişim hakkında çıkarımlarda bulunur.
Soğuk Savaş dönemindeki uluslararası gelişmeleri açıklar.	SB.7.2.5. Osmanlı kültür, sanat ve estetik anlayışına örnekler verir (MEB, 2018).
Önemli siyasi, ekonomik, coğrafi, bilimsel, teknolojik ve kültürel değişimlerin yanı sıra dünya genelinde 1989 yılında Berlin Duvarı'nın yıkılmasından günümüze gerçekleşen gelişmeleri açıklar (The South Carolina Department of Education, 2011).	

Tablo 4'de görüldüğü gibi Güney Carolina Sosyal Bilgiler Öğretim Programında 7. sınıf düzeyinde 1600'lü yıllardan günümüze kadar yaşanan tarihi süreç incelenmektedir. Toplumlar arası ticari etkileşim, 17. ve 18. yüzyılda Avrupa'da hakim olan yönetim türleri, 1770-1900 tarihleri arasında dünyada ortaya çıkan bağımsızlık hareketleri, 21. yüzyılın ilk yarısında yaşanan çatışmalar ve sonuçlar, soğuk Savaş dönemindeki uluslararası gelişmeler, dünya tarihinde önemli bir yeri olan siyasi, ekonomik, coğrafi, bilimsel, teknolojik ve kültürel değişimler incelenmektedir. Türkiye'ye ait olan 7. sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı incelendiğinde Osmanlı Devletinin ortaya çıkış sürecine, Osmanlı'nın fetih siyasetine, Avrupa'da 16 ve 17. yüzyıllarda yaşanan değişimlerin Osmanlıya etkisine, Osmanlı Devleti'nde ortaya çıkan Islahat Harekelerinin toplumsal etkilerine, Osmanlı kültür, sanat ve estetik anlayışına değinilmektedir.

Sonuç

Bireye öğrenim hayatı süresince sosyal bilimlerin önemli verilerini aktaran derslerin başında sosyal bilgiler gelmektedir. Kendi bilgisini oluşturamayan Sosyal bilgiler, kendi amacına hizmet eden ilke, genelleme ve kuramları sosyal bilimlerden alır ve kullanır (Tanrıöğen, 2006). Bu bilimlerden biri de Tarih'tir. Geçmişte yaşamış insanların faaliyetlerini inceleyen Tarih biliminin önemli verileri sosyal bilgiler dersi aracılığıyla, basitleştirilerek öğrenciye aktarılmaya çalışılır. Tarihi konu ve kazanımların öğrencilere sistemli bir halde ve sebep-sonuç bağlamında aktarılması oldukça önemlidir. Tarihi konuların hem zaman hem de mekân bakımından kopuk biçimde öğretilmesi çocuğun bütüncül anlayışla olayları görmesine engel olabileceği gibi, konunun da kavranmamasına neden olur. Tarih bilimi için en önemli kavramların başında gelmektedir “zaman”. Bu kavram ile birlikte kronolojiye ait ifade ve becerilerin çocuklar tarafından öğrenilmesi ortalama 11 yıllık bir süre gerektirmektedir (Altun ve Kaymakçı, 2016).

Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında tarihi konuların sistematik olarak öğretilme yeterliliğinin tespitinde karşılaştırmalı çalışmalar (Merey, Kuş ve Karatekin, 2012; Adalar, 2016; Çifter ve Aşçı, 2017; Görmez, 2018) oldukça önem arz etmektedir. Eğitim konusunda önemli çalışmalar yapmış farklı ülkelerin (ABD, İngiltere, Kanada gibi) tarihi konuları aktarmada izledikleri yolların incelenmesi, Sosyal Bilgiler Öğretim Programının farklı disiplinleri aktarma konusundaki yeterliliğini görmemize yardımcı olacaktır. Bu çalışma da Güney Carolina ve Türkiye Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan tarih konularını karşılaştırarak programın tarih konularını verme yeterliliğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırma kapsamında ulaşılan birinci bulgu incelendiğinde Güney Carolina Sosyal Bilgiler Öğretim Programında 4. Sınıf düzeyinde Birleşik Devletlerin kapsamlı bir tarihine yer verildiği, Yeni Dünyanın Keşfedilmesinden İç Savaş sürecine kadar geçen zaman diliminin sistemli biçimde aktarıldığı görülmektedir. Ülkemizde 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde “kültür ve Miras” adlı öğrenme alanında tarih disiplini ile ilgili konular bireyin yakın çevresi dikkate alınarak sözlü tarih ve aile tarihi oluşturma etkinlikleriyle başlamaktadır. Ayrıca zaman içinde oluşan “değişim” kavramına da yer verildiği, bu kavramın geleneksel oyunların günümüzdeki oyun türleri ile kıyaslanarak fark edilmesi sağlanmaktadır. Şimşek (2017) 4. Sınıf düzeyinde yer alan konu ve kazanımların bireyin tarihe iyi bir başlangıç yapması bakımından olumlu olduğunu, bireylerde tarihi kaynaklara ilişkin bir algının oluşması için kullanılan sözlü, yazılı ve görsel kaynakların yerinde

olduğunu ifade etmiştir. Garg (2007) tarih disiplinin yaşamları, olayları, durumları ve zaman içindeki gelişmeleri konu edindiğinden kronoloji anlayışının çok önemli olduğuna vurgu yapmıştır. Kronoloji bilgisi tarihi olaylar arasındaki ilişkileri ve sebep-sonuç ilişkisini görmesi açısından öğrenciye kazandırılması gereken bir beceridir. Kütüklüoğlu (1998) tarih disiplinin geçmiş ile ilgili olduğundan zaman ve kronolojiden yararlandığını, zaman kavramının tarih disiplinin önemli bir bileşeni olduğunu ifade etmiştir. Olayın meydana geldiği zaman hakkında bilgi sahibi olmanın olayın ortaya çıkmasına neden olan koşulların anlaşılmasına ve olayın ortaya koyduğu sonuçların doğru öğrenilmesine ve yorumlamasına katkı sunduğuna değinmiştir. Bu açıdan tarihi olayların doğru anlaşılması kronolojik bağlamından koparılmamalarına bağlıdır.

İkinci bulguda Güney Carolina Sosyal Bilgiler Öğretim Programında 5. Sınıf düzeyinde Birleşik Devletlerin 1865 yılından günümüze kadar geçen tarihi süreci incelenmektedir. Öğrencilere İç Savaş sonrası ülkenin içine girdiği yeniden yapılanma süreci; batıya yönelik olan genişleme süreci; bir dünya gücü haline gelen ABD'nin yükselişi; 20 yüzyılda diğer uluslarla olan etkileşim; II. Dünya Savaşından sonra, soğuk savaş sonrasında ve esnasında ve 21. Yüzyılda ABD'nin yüklendiği liderlik süreci gibi konular hakkında bilgi verilmektedir. Güney Carolina 5. Sınıf düzeyinde verilen tarihi konularda da bir kronolojik sıranın takip edildiği, ayrıca yakın dönem tarihi ile ilgili bilgilere de yer verildiği görülmektedir. Ülkemizde ise 5. Sınıf sosyal bilgiler öğretim programında bireyin çevresinde Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarından kalan tarihi ve kültürel mirası öğrenmeye yönelik konulara değinildiği, bu sınıf düzeyindeki kazanımların 4. Sınıfın bir devamı niteliğinde olduğu görülmektedir. Bireyin kendi ailesini temel alarak başlayan tarih öğretiminin, aşamalı olarak bu kez de bireyin çevresinde yer alan tarihi unsurları öğrenmeye yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Milli bilincin oluşmasında ve tarihi konuları sevdirmede en etkili yöntemlerden biri de bireyin içinde yaşadığı çevrede bulunan tarihi mekânlardan ve kalıntılardan yararlanmaktır. Akademik düzeyde yoğun bir ilgi uyandıran yerel tarihin değeri, özellikle de tarih eğitimi açısından önemi pek çok araştırma ve incelemeye konu olmuştur. Bu konuyla ilgili olarak yazılanlarda yerel tarih ile ulusal ya da evrensel tarih arasındaki ilişki "ağaca bakarak ormanı görmek" biçiminde tanımlanmıştır. Bu, yerel örneklerden yola çıkarak genel yapıyı anlamlandırmak biçiminde algılanır (Aslan, 2000: 201; akt. Yeşilbursa, 2008: 217). Demircioğlu (2005) tarih dersleri aracılığıyla geçmişine bağlı, çevre bilinci gelişmiş, etkin, üretken ve yaratıcı bireylerin yetiştirilebilmesi için, ilk ve orta

öğretim düzeyinde tarih derslerinde, tarihi çevre kullanmanın önemine değinmiştir. Tarihi çevre öğrenci merkezli tarih öğretimi açısından önemli bir çalışma alanı olduğundan, bu mekânlar öğrencilerin, yaparak, yaşayarak ve sorgulayarak öğrenmeyi gerçekleştirebileceğine de katkı sağlamaktadır. Sonuç olarak tarih öğretiminde yakın çevrenin kullanımı, öğrencilerde olumlu bir bakış açısının oluşmasına katkı sunmaktadır. Ayrıca, Akçalı ve Aslan (2013) 2011-2012 eğitim-öğretim yılının bahar yarısında 40 lise öğrencisine yönelik yaptıkları “tarih derslerinin yerel tarihe ve kaynaklarına dayalı etkinlikler aracılığıyla işlenmesinin öğrencilerin derse yönelik tutumlarına etkisi” konulu çalışmalarında tarih dersinde yerel tarihe ve kaynaklarına dayalı olarak ders işlemenin öğrencilerin tarih dersine yönelik tutumlarını artırma konusunda geleneksel yöntemle göre daha etkili olduğunu ortaya koymuştur.

Üçüncü bulguda Güney Carolina Sosyal Bilgiler Öğretim Programında 6. Sınıf düzeyinde ilk kültürlerden 1600’lü yıllara kadar geçen zamanı kapsayan konulara yer verilmiştir. Altıncı sınıftaki sosyal bilgiler programı, ilk insandan Avrupa’nın keşif dönemine kadar olan süreçteki insan faaliyetlerini ve olayları inceleyerek öğrencilerin tarih anlayışlarını geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu sınıf düzeyinde sosyal bilgiler, başlıca uygarlıkların sosyal, politik ve ekonomik olarak kalkınmalarında oynadıkları rollere değinmiştir. Ayrıca insanlığın gelişmesinde önemli faktörler olan devlet, ekonomi ve coğrafya gibi konulara odaklanmıştır. Ülkemizde ise 6. Sınıf sosyal bilgiler öğretim programında Orta Asya’da kurulan ilk Türk devletlerine, İslamiyet’in ortaya çıkışına, Türklerin İslamiyet’i kabul etme sürecine, Türklerin Anadolu’yu yurt edinme sürecine ve tarihi ticaret yollarının önemine değinilmiştir. 6. sınıf programındaki konu ve kazanımlar incelendiğinde bir konu bütünlüğünün olmadığı –Orta Asya’da kurulan ilk Türk devletleri konusundan, İslamiyet’in doğuşu konusuna geçildiği- görülmektedir. Güncellenen Sosyal Bilgiler Öğretim Programı incelendiğinde “zaman ve Kronolojiyi algılama becerisi” tarihsel zaman kavramını öğretme konusunda önemsenen en önemli beceriler arasında sayılmaktadır. Geçmişte kesin bir düzen içinde ortaya çıkan tarihi olayların sebep-sonuç ilişkisinin anlaşılmasında kronoloji oldukça önemlidir. Tarihsel olayların zaman ve mekân bakımından tutarlı biçimde öğrencilere verilmesi genel bağlamında tarihi okuma becerilerine de olumlu katkı sağlayacaktır. Çocuklar hayatlarının ilk anlarından itibaren değişim ve sıralama içeren ritimleri ve rutinleri deneyimlemektedirler (Köpeğim doğdu, yavru oldu ve büyüdü; sabah kalktım, kahvaltı yaptım, okula gittim gibi.). Bu açıdan öğrencilerde tarihsel zaman kavramının sağlıklı oluşabilmesinde

değişim ve kronoloji gibi becerilerin tutarlı örneklerle verilmesi önemlidir (Galán, 2012). Dördüncü bulguda 7. sınıf Güney Carolina Sosyal Bilgiler Öğretim Programının 6. Sınıfın devamı niteliğinde olduğu, 6. Sınıftan başlayan ilk kültürlerle ilgili konuların 7. Sınıfta çağdaş kültürlerle devam ettiği görülmektedir. Bu sınıf düzeyinde öğrenciler 1600'den günümüze insan toplumlarının tarihini ve coğrafyasını incelerler. Bu toplumlar arasında artan etkileşimin yanı sıra aralarında fikir, inanç, teknoloji ve meta alışverişi hakkında bilgi edinirler. Ayrıca öğrenciler modern dünyayı şekillendiren politik ve ekonomik fikirlerle ilgili olarak bilgilendirilir. Öğrenciler akıl ve otorite kavramlarını, insanın doğal haklarını, kralların ilahi hakkını, bilimde deneycilik konusunu, sınırlı hükümetin gelişimini ve günümüzdeki gerilimlerin ve sorunların köklerini incelerler. Ülkemizde ise 7. sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Osmanlı Devletinin ortaya çıkış süreci, Osmanlının fetih siyaseti, Avrupa'da ortaya çıkan hareketlerin Osmanlıda meydana getirdiği değişim süreçleri, Osmanlıdaki ıslahat hareketleri, Osmanlının kültür, sanat ve estetik anlayışı ile ilgili konular işlenmektedir. Bu sınıf düzeyinde de tarihi konuların aktarımında bağlamdan kopuk bir tarih öğretimi anlayışı dikkat çekmektedir. Osmanlı Devleti öncesi -Selçuklu Dönemi gibi- sürece hiç değinilmediği gibi sonrası sürece de -Cumhuriyet Dönemi gibi- hiç değinilmemiştir. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ile ilkökul düzeyinde vermeye çalışılan tarihi konular arasındaki kopukluk, konuyu bağlamdan koparmakta ve öğrencilerin tarihi olayları bir bütün olarak görmelerini zorlaştırmaktadır. Türkiye'nin sahip olduğu tarihi birikimin daha sağlıklı ve bütüncül bir bakış açısı ile ilkökullardan itibaren öğrencilere aktarılması, kronolojik düşünebilme becerisinin tarihsel konular bağlamında kazandırılmaya çalışılması için Sosyal Bilgiler Öğretim Programının tekrar gözden geçilmesini gerekli kılmaktadır.

Kaynakça

- Adalar, H. (2016). ABD ve Türkiye'nin Sosyal Bilgiler Eğitimi Öğretmen Yetiştirme Programlarının Karşılaştırılması: Pace ve Gazi Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Program Örnekleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6 (2), 1603-1630.
- Akçalı, A., A. ve Aslan, E. (2013). Tarih Derslerinin Yerel Tarihe ve Kaynaklarına Dayalı Etkinlikler Aracılığıyla İşlenmesinin Öğrencilerin Derse Yönelik Tutumlarına Etkisi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6 (14), 141-174.

- Altun, A. ve Kaymakçı, S. (2016). Zaman ve Kronolojinin Öğretiminde Bir Materyal: Zaman Şeritleri. *Turkish History Education Journal*, 5(1), 157-192.
- Çifter, B., G. ve Aşçı, M. (2017). Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Programlarının Sınama Durumları Açısından Karşılaştırılması. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 18 (39), 44-59.
- Demircioğlu, İ. H. (2005). Sözlü Tarihin Bir Öğretim Yaklaşımı Olarak Tarih Derslerinde Kullanımı. *Van II. Sosyal Bilimler Eğitim Kongresi Tam Metin içinde* (s. 310-315).
- Galán, J., G. (2012). Learning Historical and Chronological Time: Practical Applications. *European Journal of Science and Theology*, 12 (1), 5-16.
- Garg, B. (2007). *Teaching of History*. New Delhi: Rajat Publications.
- Görmez, E. (2016). İlkokul Sosyal Bilgiler Programı ile Okul, Meslek ve Sivil Yaşam (C3) Çerçeve Programında Yer Alan Kazanımların Karşılaştırılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33 (3), 560-580.
- Hancock, B., Ockleford, E. and Windridge O., W. (2009). *An Introduction to Qualitative Research*. Nottingham: The NIHR RDS for the East Midlands.
- Keskin, Y. ve Keskin, S. C. (2011). Amerika Birleşik Devletleri. Cemil Öztürk (Ed.), *Farklı Ülkelerin Sosyal Bilgiler Öğretim Programı* içinde (s. 73-103). Ankara: Pegem Akademi.
- Kütükoğlu, M. S. (1998). *Tarih Araştırmalarında Usûl*. İstanbul: Kubbealtı Neşriyat.
- MEB. (2018). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar)*. Erişim: <http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201812103847686-SOSYAL%20B%C4%B0LG%C4%B0LER%20%20%C3%96%20%20%20PROGRAMI%20.pdf>
- Tanrıöğen, A. (2006). Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Oluşturmacı Yaklaşım. Abdurrahman Tanrıöğen (Ed.), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde (s. 253-276). İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- The South Carolina Department of Education (2011). *South Carolina Social Studies Academic Standarts*. Erişim: <https://ed.sc.gov/scdoe/assets/file/agency/ccr/Standards-Learning/documents/FINALAPPROVEDSSStandardsAugust182011.pdf>

- Özdemir, S., M. (2015). Sosyal Bilgiler Öğretimi Programı ve Değerlendirilmesi. Mustafa Safran (Ed.), *Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde (s. 18-48). Ankara: Pegem Akademi.
- South Carolina Council for the Social Studies (SCCSS). *Mission*. Erişim: www.sccss.org/page-920066
- Şimşek, A. (2015). Türkiye Sosyal Bilgiler Dersinde Tarih Öğretimi Nereye Gidiyor? Öğretim Programları Üzerinden Kısa Bir Değerlendirme. Refik Turan ve Hakan Akdağ (Ed.), *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar III* içinde (s. 2-9). Ankara: Pegem Akademi.
- Yeşilbursa, C. C. (2008). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Tarihî Yerlerin Kullanımı. *TÜBAR*, XXIII, 209-220. Erişim: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/156925>
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Merey, Z., Kuş, Z. ve Karatekin, K. (2012). Türkiye ve ABD İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Değerler Eğitimi Açısından Karşılaştırılması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12 (2), 1613-1632.